

Editör'e mektup: İki düzeltme ve iki öneri

Letter to the Editor: Two corrections and two suggestions

Çağatay Üstün Nuray Demirci

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, İzmir

Sayın Editör,

Ege Tıp Dergisi'nin hazırlamış olduğu Geriatri Ek Sayısı'nı (Cilt:53, Nisan 2014) inceledik. Dergide kendi akademik alanımız etik ve onunla bağlantılı hukukla ilgili olan Fadiloğlu ve Şenuzun'un *Geriatri'de İleri Direktifler* makalesinde, 51. sayfadaki *İleri Direktiflerin Hukuksal Boyutu*'na ilişkin bölümde geçen bazı ifadeler hakkında iki düzeltme ve iki öneri talebimizi iletme istiyoruz.

Buna göre ilgili makalede;

a) Birinci düzeltme talebi: 1990'dan sonra ABD'de Anayasa Mahkemesi tarafından hastaların kendi adlarına uygulanacak tedaviler için kendilerinin karar vermesine yönelik bir kanun yayınlandığı ifade edilmesine karşın, bu ifadenin dayandığı bir atıf kaynak bulunmamaktadır. Ancak bu konuda Türkiye'de yayınlanmış bir başka benzer makalede yine aynı konudaki hatanın tekrarlandığı makalede atıf yapılan kaynağın da aynı olduğu görülmektedir (1). Makalede verilmiş yanlış bilginin orijinal kaynağına ulaşmak mümkündür. Bu kaynaktaki hastanın kendisine ait tıbbi bir durumda yine kendisinin karar verme hakkına ilişkin yaklaşımın Amerikan Kongresi tarafından 1990 yılında kabul edilmiş bir kanun olduğuna değinilmektedir (2). Ancak, ABD Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda düzenleyici bir karar almasının daha mümkün olduğu görünmektedir. Çünkü hukuki literatürde ve mevzuatta Anayasa Mahkemeleri'nin görevleri arasında kanun çıkarma yetkisi bulunmamaktadır (3). Bu ikilemleri gidermek için yazarların makalede değindikleri ifade hakkında belirttiğimiz orijinal kaynaktan yararlanmasını yanlışlık oluşmaması açısından yararlı olabirdi.

b) İkinci düzeltme talebi: söz konusu makalede Türkiye'de DNR (*do not resuscitate*) ve resüsitasyonun sınırlandırılmasına ilişkin yasal bir zemin bulunmadığı belirtilmesine rağmen, hastanın tedaviyi reddetme hakkına ilişkin bazı hakları olduğu belirtilmiş, sonraki kısımda ise, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK 5237/2004) 25. maddesinde hastanın tedaviyi reddetme ya da durdurulmasını isteme hakkının bulunduğu, DNR protokolü uygulamasına yönelik olarak da yine Türk Ceza Kanunu'nda özel bir hüküm olmadığına değinilmiş, ötanazi ve pasif ötanaziye yönelik hükümler olduğu açıklanarak Türk Ceza Kanunu'nun 13. maddesinde ötanazinin yasak olduğu ibaresi ile ilişkilendirilmiştir.

Bu kısım için düzeltme olarak; makalede Türk Ceza Kanunu'na atıfta bulunulan 13. ve 25. maddeler Türk Ceza Kanunu değil, 2014 yılı içinde yeniden revizyona tabi tutulmuş olan Hasta Hakları Yönetmeliği'ne aittir (01.08.1998/23420). Buna göre, Hasta Hakları Yönetmeliği'nde bulunan 13. madde Ötanazi Yasağı, 25. maddesi ise Tedaviyi Reddetme ve Durdurma şeklindedir. Bu önemli yanlış farklı bir algıya neden olmaması için düzeltmemiz gerekmektedir. (Türk Ceza Kanunu (5237/2004) Madde 13: (1) Aşağıdaki suçların, vatandaş veya yabancı tarafından, yabancı ülkede işlenmesi halinde, Türk kanunları uygulanır..., Madde 25: Meşru savunma ve zorunluluk hali (1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez...)

Makaledeki bu yanlış bilgiye ilişkin atıf yapılan kaynağın Yüksek Sağlık Şurası'nın 1970 yılına ait kararları ile ilişkilendirilmesi diğer bir sıkıntılı durumdur. Buradaki temel kaynağın Türk Ceza Kanunu'nun kendi orijinal metni olacağını ve okuyucuların bunu dikkate alması gerektiğini düşünüyoruz.

Önerilerimiz;

a) İlk önerimiz, makalede farklı yerlerde geçen "ötanazi" teriminin "ötenazi" şeklinde verilmiş olduğu gözlemlenmektedir. Tıbbi etik açısından ülkemizde bu terimin etimolojik kökeni de göz önüne alındığında, gerek bilimsel konularda gerekse de medyada "ötanazi" şeklinde yer alması gerektiğine yönelik hassasiyetimizi sürdürüyoruz (Buna ilişkin olarak Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Aydın Kitabı "Ötanazi" Sayı 122'ye başvurulabilir).

b) İkinci önerimiz, tıbbi olgularda, sorunlarda ve ikilemlerde etik ve hukuki kavramların değerlendirilmesi aşamasında yazarların konunun uzmanlarına danışması, gerekiyorsa onların da çalışmada yer almasına izin vermesi etik açıdan önemlidir. Bunun zamanla kabul göreceğini umut ediyoruz

Buradaki amacımız; bir makaledeki iki yanlış düzelterek doğru bilgilenmeyi sağlamak, öneriler sunmak, Ege Tıp Dergisi'nin yayın yaşamında güvenilir bir kaynak olmasını arzulamaktan ibarettir.

Yer verildiği için teşekkür ediyoruz.

Yazışma Adresi: Çağatay ÜSTÜN

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı,
35100 Bornova, İZMİR

Kaynaklar

1. Sert H, Gözdemir M, Işık B. Kardiyopulmoner canlandırma yapılmaması etik mi? Yeni Tıp Dergisi 2007;24(2):85-9.
2. USLegal.com. [homepage on the Internet]. USA:Patient Self-Determination Act (PSDA) of 1990 Law & Legal Definition. [updated 2015; cited 22 May 2015]. Available from: <http://definitions.uslegal.com/p/patient-self-determination-act-of-1990/>
3. Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun (6216/2011). İkinci Bölüm Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi / Mahkemenin Görev ve Yetkileri.